

Міністерство освіти і науки України
ННБК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум»
Вінницький національний аграрний університет
Вінницька обласна державна адміністрація
Антимонопольний комітет України
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» НААН України
Національний університет біоресурсів та природокористування України
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва
Державний університет «Житомирська політехніка»
Житомирський національний агроекологічний університет
Тернопільський національний економічний університет
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
Спілка аудиторів України
Федерація аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України

ПРОГРАМА

II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**Проблеми облікового,
контрольного
та аналітичного
забезпечення
в системі управління**

14-15 листопада 2019 року
м. ВІННИЦЯ

DIAN

СЕКЦІЯ 1
ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ
ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ
(ауд. 1304)

Керівник секції: Гудтснко Наталія Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та оподаткування в і-апузах економіки Вінницького національного аграрного університету

Бурко Катерина Володимирівна, асистент кафедри бухгалтерського обліку «Організація бухгалтерського обліку в умовах розвитку ринку бухгалтерських послуг в Україні»

Галайда Леся Володимирівна, викладач Могилів-Подільського гехнолого-економічного коледжу ВНАУ «Облік реалізації товарів в підприємствах торгівлі»

Гудтснко Наталія Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки «Бухгалтерський облік діяльності підприємств в умовах ризику»

Довгань Павло Олегович, аспірант ВНАУ «Контроль ефективності використання нематеріальних активів для прийняття управлінських рішень в науково-дослідних господарствах»

Капелюшна Інна Миколаївна, викладач Ладижинського коледжу Вінницького національного аграрного університету, асистент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки «Облікова політика аграрного підприємства: формування і контроль за дотриманням в сучасних умовах господарювання»

Коваль Наталія Іванівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки «Облікова політика в системі податкового обліку як елемент оптимізації оподаткування»

Коваль Олена Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку «Автоматизація облікового процесу на сільськогосподарських підприємствах: проблеми та шляхи оптимізації»

Коваль Любов Віталіївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку «Формування облікової політики підприємства»

Корнаник Тетяна Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки «Особливості обліку валютних операцій комерційних банків»

Любар Оксана Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку
«Інновації як прогресивний метод оновлення потенціалу підприємств аграрного сектору економіки та їх облік»

Мазуренко Світлана Василівна, викладач економічних дисциплін Технологічно-промислового коледжу ВНАУ «Військовий збір: напрямки реформування»

Макогончук Тетяна Володимирівна, викладач II категорії Могилів-Подільського технолого-економічного коледжу ВНАУ «Розвиток бухгалтерського обліку в умовах інтеграції»

Машевська Анжеліка Анатоліївна, асистент кафедри бухгалтерського обліку «Удосконалення облікового забезпечення управління виплатами працівникам підприємства»

Маркевич Людмила Станіславівна, аспірант ВНАУ «Сутність змісту органічної продукції та напрями її обліку»

Мельник Ольга Сергіївна, аспірант ВНАУ «Спільна діяльність при вирощуванні сільськогосподарської продукції — економічна суть»

Подолянчук Олена Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки «Поточні зобов'язання та їх облікове забезпечення в системі управління залученим капіталом»

Поліщук Наталія Миколаївна, викладач економічних дисциплін Технологічно-промислового коледжу, асистент кафедри обліку та оподаткування ВНАУ «Досліджування роботи електронного кабінету платника податків»

Правдюк Марина Володимирівна, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки «Облікове управління витратами у тваринництві»

Правдюк Наталія Леонідівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку «Зміст фінансової політики підприємства та обліково-аналітичне забезпечення її управління»

Фосголович Валентина Анатоліївна, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки «Сучасні інструменти в системі управління підприємством»

Гудзенко Н.М.

Бухгалтерський облік діяльності підприємств в умовах ризику

Важливу роль в управлінні діяльністю підприємства в умовах ризику відіграє бухгалтерський облік як інструмент мінімізації (нейтралізації) ймовірних наслідків господарських ризиків шляхом створення для керівництва відповідного інформаційного забезпечення на всіх етапах процесу управління. Відсутність організаційно-методичних підходів до бухгалтерського обліку господарської діяльності в умовах ризику призводить до зниження ефективності управлінських рішень та у кінцевому результаті може призвести до припинення діяльності підприємств. Розробка організаційно-методичних засад бухгалтерського обліку господарської діяльності в умовах ризику дозволить врахувати ризики у процесі прийняття рішень і сприятиме впровадженню заходів, спрямованих на запобігання, мінімізацію або компенсацію їх ймовірних наслідків.

Метою дослідження є наукове обґрунтування теоретико-методичних положень та розробка практичних рекомендацій з удосконалення бухгалтерського обліку діяльності підприємств в умовах ризику для запобігання виникнення та впливу її негативних наслідків на фінансовий

стан аграрних підприємств та створення інформаційного забезпечення процесу управління ризиками господарської діяльності.

З позиції бухгалтерського обліку ризик – це усвідомлена ймовірність виникнення негативних або позитивних наслідків діяльності, здійсненої в умовах впливу та змін зовнішніх і внутрішніх факторів господарювання та в результаті реалізації обраних управлінських рішень, які впливають на фінансовий стан підприємства. Дане визначення дозволяє забезпечити єдиний підхід до облікового розуміння ризику та можливості відображення його наслідків в бухгалтерському обліку.

Категорія ризику має економічне, юридичне, бухгалтерське трактування. Зважаючи на існуючі підходи класифікація ризиків передбачає ряд ознак.

Оскільки ризик є усвідомленим явищем і несе в собі небезпеку отримання непередбачуваного результату, то передбачають таку класифікаційну ознаку як ймовірні фінансові результати. Класифікують також ризик за допустимістю меж впливу, тобто враховуючи рівень результату реалізації ризику.

За природою (джерелами) виникнення ризиків виділяють наступні види:

1) ризики, пов'язані з господарською діяльністю (господарські ризики);

2) ризики, пов'язані з особистими якостями людини (підприємця), які залежать від факторів, які криються в природі людини, від економічних факторів та дій чи бездіяльності персоналу;

3) ризики, пов'язані з відсутністю або недостатністю інформації.

З вищенаведених видів ризику діяльності підприємства найбільш керованим і передбачуваним є господарські ризики – це ризики, пов'язані з фінансово-господарською діяльністю суб'єктів господарювання, та які виникають в результаті будь-яких видів діяльності: виробництво та реалізація продукції (робіт, послуг), товарно-грошові та фінансові операції, здійснення інвестиційних, соціально-економічних і науково-технічних проектів тощо.

За існуючими підходами виділяють три групи господарських ризиків: підприємницькі ризики, ризики непідприємницької діяльності та ризики, притаманні будь-яким видам і формам діяльності (рисунок 1).

В окрему групу виділяють ризики, які мають форс-мажорні особливості та можуть спричинити втрату активів підприємства та збитки в результаті непередбачених

унікальних подій (в більшій мірі викликаних природними стихіями, глобальними аваріями та інше), що виникли в діяльності суб'єкта господарювання.

Суттєвий вплив на аграрне виробництво мають природно - кліматичні умови, які призводять до економічних ризиків, втрати аграріями економічних вигод та їх банкрутства. Тому перед аграріями стоїть проблема щодо мінімізації впливу економічних ризиків на фінансову діяльність господарювання, запобігання банкрутству. Теоретичне та практичне обґрунтування методичних підходів щодо сутності економічних ризиків, їх мінімізації є однією із передумов зростання прибутку суб'єктів аграрного виробництва.

Джерелами економічних ризиків для суб'єктів господарювання аграрного виробництва є чинники, явища та процеси, які зумовлюють невизначеність результатів їх діяльності.

Ризик має дві форми інтерпретації: ризик-причина (умовний факт господарської діяльності (представлений, переважно, умовним зобов'язанням: умовні активи, умовні зобов'язання), який є підставою (фактором) відображення в обліку господарських операцій, що здійснюються для покриття ймовірних наслідків ризику у майбутньому, як

методів управління ризиками) та ризик-наслідок (дійсний факт господарської діяльності, що є результатом настання ризику, та відображається в бухгалтерському обліку: активи, дебіторська заборгованість, резервний та додатковий капітал, резерви, зобов'язання, доходи, витрати, фінансові результати).

Ризик є величиною, яка характеризує збитки від неправильних управлінських рішень. Тому сьогодні бухгалтерський облік використовується у ризик-менеджменті завдяки можливостям облікової методології, яка забезпечує деталізацію та узагальнення інформаційних потоків за різноманітними ознаками.

Наявність ризику представлена існуванням умовного факту господарської діяльності, а його наслідки є реальними її фактами, що демонструє рисунок 3.

Ризик можна характеризувати в якості об'єкта бухгалтерського обліку через його складові (подія, стан, умова невизначеності). Він може бути представлений як інтегрований об'єкт бухгалтерського обліку, який включає ряд існуючих об'єктів. З цієї точки зору ризик підлягає оцінці та прогнозуванню.

Облікову оцінку ризиків діяльності підприємства можуть здійснювати дві групи суб'єктів: 1) зовнішні експерти

(юридичний консультант, фінансовий аналітик, експерт-оцінщик майна, страховик); 2) управлінський персонал підприємства (ризик-менеджер, економіст, юрист, аналітик, головний бухгалтер) (рис. 4).

Більш детально організаційні аспекти оцінки ризиків господарської діяльності, мають розкриватися в Наказі про облікову політику підприємства, де визначено суб'єкти й об'єкти оцінки ризиків діяльності суб'єктів господарювання (як за видами ризиків, так і за господарськими засобами та джерелами їх утворення, господарськими процесами та фінансовими результатами), методи оцінки, її документальне забезпечення та основу (форму) розрахунків. Оцінка ризику та його наслідків може здійснюватись як в грошовому вимірнику, так і у відносних показниках, які вказують ймовірність реалізації ризику.

Для цього розроблено логічну схему управління в бухгалтерському обліку ймовірних наслідків господарських операцій в умовах ризику (рис. 5). Дана схема описує порядок застосування заходів управління господарськими ризиками, які знаходять відображення в бухгалтерському обліку, та містить найбільш поширені методи управління ризиками, які застосовуються в практичній діяльності суб'єктів господарювання. До них належать розподіл ризику,

страхування, одержання додаткової інформації, створення резервів, диверсифікація та лімітування. Кожний із перерахованих методів має як переваги, так і недоліки, тому, зазвичай, для мінімізації та нейтралізації господарських ризиків використовують комбінацію зазначених методів.

У формах фінансової звітності суб'єкта господарювання недостатньо розкривається інформація про існуючі з високою ймовірністю настання ризику діяльності, їх можливі наслідки, методи управління господарськими ризиками – страхування майнових і немайнових ризиків, резервування на випадок витрат і збитків в результаті настання ризикової події, тому зміни та обґрунтування доцільності удосконалення звітних статей розкрито у таблиці 1.

Проте бухгалтерська звітність також включає елементи невизначеності й може містити недостовірну облікову інформацію, сформовану під впливом ризиків, так званого професійного ризику бухгалтера, що виникає в системі бухгалтерського обліку підприємства.

Відповідно до того, що причиною ризиків, які виникають у системі бухгалтерського обліку, є їх суб'єктивних характер, пов'язаний з людським фактором, всі ризики системи обліку можна визначити прямо залежними від якісного здійснення професійної діяльності працівниками

бухгалтерської служби. Тобто слід ототожнювати ризики системи бухгалтерського обліку з поняттям професійних ризиків бухгалтера. На рис. 6 розглянуто їх класифікацію для подальшого визначення причин виникнення та наслідків таких ризиків.

Більшість проблем та існування ризиків системи бухгалтерського обліку залежать від недоліків організації обліку на підприємстві. Бухгалтерське відображення операцій з управління ризиками діяльності підприємства представлено в таблиці 2.

Одним із найважливіших елементів управління ризиками господарської діяльності є бухгалтерський контроль діяльності підприємства, який дозволяє визначити ефективність та законність господарських операцій, повноту, точність і достовірність облікової інформації.

Метою бухгалтерського контролю діяльності підприємства в умовах ризику є встановлення достовірності первинних та звітних даних про господарські ризики та їх наслідки, законності здійснення господарських операцій, направлених на мінімізацію впливу наслідків ризику на фінансовий стан підприємства, виявлення навмисного приховування прибутку шляхом формування безпідставних резервів.

Бухгалтерський контроль направлений на визначення правильності, повноти та своєчасності документування, відображення в регістрах обліку та бухгалтерській звітності даних про ризиковані події (умовні факти господарської діяльності, їх наслідки) та методи управління ними.

Організаційно-методичний комплекс забезпечення бухгалтерського контролю діяльності підприємств в умовах ризику представлено в таблиці 3. Основні стадії контролю узагальнені в таблиці 4.

У процесі формування ефективної політики управління діяльністю в умовах ризику особливу увагу слід приділити профілактичним заходам, які спрямовані на зниження ступеня ризиків, можуть суттєво впливати на ймовірність виникнення наслідків ризику, але не можуть повністю їх нейтралізувати.

Результатом облікових процедур ідентифікації (виявлення) ризику та встановлення рівня його ймовірних наслідків є, так зване, резервування (утворення резервів).

Тому підприємствам слід взяти на себе функцію самострахування ризиків господарської діяльності та чітко визначати в обліковій політиці положення щодо облікового відображення внутрішнього страхування ризиків.

Основні можливі напрями самострахування ризиків діяльності представлені на рис. 7.

Заходи, наведені на рис. 7, застосовуються бухгалтером залежно від ступеня ризикованості господарської операції та його професійної думки. Для самострахування ризиків потрібно вкладення засобів для утворення резерву, з якого будуть покриватися наслідки ризику (витрати/збитки). Ці вкладення можуть відраховуватися в рамках чинної системи бухгалтерського обліку або на основі прогнозних відрахувань; відрахувань залежно від ступеня ризику, заздалегідь передбаченою шкалою; очікуваних річних витрат за кожною групою господарських операцій.

Здійснення резервування підприємствами надає можливість більш ефективно управляти діяльністю, забезпечувати її безперервність, уникати негативних наслідків господарських ризиків.

За результатами дослідження виділено ряд резервів, які можуть створюватися на підприємстві з метою покриття негативних наслідків господарського ризику, (табл. 5).

Отже, за допомогою створення ефективної системи самострахування та запровадження профілактичних заходів можна оперативно нейтралізувати ризик господарської діяльності, що, в свою чергу, сприятиме зміцненню як фінансової, так і загальної сталості підприємства.

